

TURBAN DOSYASI

TÜRK TURİZM TARİHİ İÇİNDE TURBAN

(TÜRKİYE TURİZM BANKASI, T.C. TURİZM BANKASI A.Ş., TURBAN TURİZM A.Ş.)'NİN
YERİ VE ÖNEMİ

YRD. DOÇ. DR. MEHMET ÖZDEMİR *

G

Geçtiğimiz 1992 yılı ortalarında, Dokuz Eylül Üniversitesi Aydın Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ile Kuşadası Belediyesi'nin müştereken düzenledikleri, 25-27 Kasım 1992 tarihleri arasında Kuşadası Korumar Otel'de üçüncüsü yapılan "Ulusal Turizm Kongresi" için tebliğ vermem istenilmişti. Ben de o sıralarda üzerinde çalıştığım "Turizmin Sosyal Yapıya Etkileri Araştırmalarında Metodoloji Denemesi" konusunu düşünmüştüm.

Ancak basında birbiri arkasına manşetler patlamaya başladı:

◆ Yukarıda değişen bir şey yok!

Bunun son somut örneği tarihi Sait Halim Paşa Yalısı'nda yaşandı. (*Sabah*, 22 Temmuz 1992).

◆ Özal : Hiç kimseye avanta vermedim!

(Sait Halim Paşa Yalısı'nın kiralanmasıyla ilgili) "İktidarlar değişiyor ama, tepedekilerin göz koydukları yerlere devan dağıtım usulleri değişmiyor, aynen devam ediyor" başlığı üzerine) (*Sabah*, 23 Temmuz 1992).

◆ Hemşeriler, yeğenler müdür oldu...

Demirel'in yakınları TURBAN'ı paylaştı. (*Hürriyet*, 22 Temmuz 1992).

◆ Ohh TURBAN'da saadet zinciri...

TURBAN Genel Müdürlüğü'ne atanan H. Ali Demirel'in iş ortağı Ömer Bilgin'in Sait Halim Paşa Yalısı'nı M. Ali İlcak'a ihale açmadan kiraladığı ortaya çıktı. (*Hürriyet*, 23 Temmuz 1992).

◆ Babanın vefası...

Demirel'in özel koruma görevlilerinden Ömer Bilgin TURBAN'a, Ahmet Baş ise AK-SANTAS'a genel müdür oldu. (*Sabah*, 24 Temmuz 1992).

◆ Müdüre bak müdüre...

TURBAN'ın "Ben Genel Müdürüm. İstedigimi Yaparım" diyen torpilli genel müdürü Ömer Bilgin, seyyar köfteciyi Yalova Termal Tesisleri'ne "Kaplıca Şefi" yaptı. (*Hürriyet*, 28 Temmuz 1992).

◆ Devletin gücü garibana yetiyor...

Adı yolsuzluk iddialarına karışan bakan, milletvekili, genel müdür ve bürokratların kılına dokunamayan hükümet, gücünü köfteci Cabbar'a gösterdi. TURBAN Yalova'da kaplıcalara şef yapılan Cabbar Yıldız'ın görevinden alınması kararlaştırıldı. (*Hürriyet*, 30 Temmuz 1992).

◆ TURBAN'da seks rezaleti!..

Müfettiş raporuna göre, devletin tatil köyünde "Romen kadın ticareti yapıldı." (*Milliyet*, 30 Temmuz 1992).

◆ Seks rezaletinde varan 2...

TURBAN Akçay'daki "Romen kadın ticaretinden sonra, devletin Samsun Otelinde "Rus kadınlarla alem." (*Milliyet*, 31 Temmuz 1992).

◆ Ateş, TURBAN'ı geri istiyoruz. (*Milliyet*, 2 Ağustos 1992).

◆ Hadim eden Genel Müdür...

TURBAN Genel Müdürlüğünden şaşırı açıklamalar... "Bir daire müdürü sorgulamada altına kaçırıldı", "Müşteriye tecavüz eden şefi erkeğinden ettim", "Kadın ikram edilmiş", "Devleti soydular." (*Milliyet*, 3 Eylül 1992).

Türkiye'nin en büyük üç gazetesinde yer alan bu manşetler, çeşitli gazetelerde ard arda yayımlanan haberler, en ciddi köşe yazarlarının yazıları, karikatürler...

Ne olmuştu? Bu bahsedilen benim bildiğim TURBAN mıydı? Hayatımın on yedi senesini verdiğim, başarısı için gecemizi gündüzümüze kattığımız; Türkiye'nin en güzide, dünyanın sayılı turizm kurumlarından olan TURBAN mıydı?

Yine çalışma hayatımızın en mutlu yıllarını

geçirdiğimiz, mensubu olmakla her zaman gurur duyduğumuz ve itibar gördüğümüz TURBAN mıydı?

TURBAN'da çalışanlar birer cinsi sapık, seks hastası, seks pazarcısı, devleti soyan hırsızlar, yağmacılar mıydı?

Benim bildiğim, içinde yaşadığımız TURBAN BİR MEKTEB'ti. Bu okulda, hem biz yetişmiş, hem pek çok turizm elemanını yetiştirmiştik. Turizm sektörünün her sahasında; mühendisinden mimarına, muhasebecisinden aşçısına, garsonundan işletme yöneticisine kadar her kesimde ve kademede insan TURBAN mektebinde tedris görmüştü. Bunlar ülkemizin her tarafına yayılmış, Türk turizmine hizmet veriyorlardı. Halihazırda TURBAN'ın içinde de olsa, TURBAN dışında turizm sektöründe de olsa, bu insanların önemli bir kısmı şerefli, namuslu, gururlu, sahalarında uzmanlaşmış, bilgili ve tecrübe sahibi kişilerdi!

Tüm bu duygu ve düşüncelerle tebliğ konumu değiştirdim. Amacım; yıllarca ekmeğini yediğim ve ömrümün en sevinçli günlerini yaşadığım müesseseme karşı olan vicdan borcumu, bu şekilde olsun ödemektir. Bu yazı, bu duygularla kaleme alındı.*

* Bu inceleme kaleme alındıktan sonra da zaman zaman TURBAN'la ilgili haberler basında eksik olmadı. Bu haberlerden bazıları yorumuz olarak sunuyorum:

● TURBAN'a kâr ettiremezsem beni Kızılay Meydanı'nda asın (*Meydan*, 15 Kasım 1992).

● TURBAN Genel Müdürü Ömer Bilgin, bozuk düzemin üzerine giden Don Kişot gibi... * Başaramazsam beni Kızılay Meydanı'nda asın (*Ekonomi*, 22 Kasım 1992).

● Genel Müdür Bilgin'in ilginç projeleri bitmiyor: TURBAN şimdi de balık, pastırma, sucuk üretiyor. Personeline balık tutturup, sattırın TURBAN Genel Müdürü Bilgin, 3 bin liraya şarap imal edip 40 bin liraya satmaya başladı. Bilgin, ayrıca Kayseri'de sucuk imalathanesi kurdul (*Meydan*, 22 Aralık 1992).

● Genel Müdüre bakın...

Seçim sırasında Süleyman Demirele koruma polisliği yapan ve daha sonra TURBAN Genel Müdürlüğü'ne atanan Ömer Bilgin, bürokrat olduğunu unuttu ve A.P. Kongresi'nde kulis faaliyetlerine katıldı. (*Hürriyet*, 22 Aralık 1992).

* Yrd. Doç. Dr. Mehmet Özdemir, TURBAN TURİZM A.Ş. eski Genel Müdürlüğüdür. Halen Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim üyesidir.

I - GİRİŞ

Türk Turizm Tarihi'ni araştırdığımız zaman, Türkiye'de modern anlamda turizmin; 'Batılılaşma' hareketinin de başlangıcı olarak kabul ettiğimiz "Tanzimat" hareketiyle beraber başladığını, Pera Palas Oteli'nin açılmasıyla Batı tipi konaklama tesislerinin de devreye girdiğini, üçüncü aşamada ise Hilton Oteli'nin açılmasıyla ve sektör bankası olarak Türkiye Turizm Bankası (T.C. Turizm Bankası A.Ş.)'nin kurulmasıyla yaygınlaştığını görüyoruz (1).

Özellikle 3. aşama, bizce çok önemlidir. Çünkü 3. aşamada, yani Hilton Oteli'nin açılmasında ve Türkiye Turizm Bankası'nın kurulmasında aynı olguyu görüyoruz: Devlet otoritesi ve siyasî karar organları.

Hilton Oteli, Emekli Sandığı tarafından yaptırılmıştır. Açılış tarihi 1955'dir. Yetkililere göre, yerli işletmeciyile çalışmaya cesaret edilememiştir. Emekli Sandığı, Büyük Tarabya Oteli, Büyük Efes Oteli, Maçka Oteli gibi tesislerle daha ziyade büyük şehirlerin ihtiyacını karşılamaya yönelmiştir (2).

Türkiye Turizm Bankası, o zamanın Başbakanının "Bir memlekette ekonomik hayat ve altyapı asgari ölçüde teşekkül etmezse, o memlekette turizm olmaz" düşüncesiyle, topyekün kalkınma hamlesinin bir enstrümanı olarak düşünülmüş ve kurulmuştur (3).

Türkiye Turizm Bankası'nın kuruluş amacında üç temel unsur egemendir. Turizm tesislerinin yatırımı, bunların işletilmesi ve bankacılık faaliyetleri. Böylece TURBAN Türk turizminin İstanbul dışına çıkararak, Anadolu'ya yayılmasında en büyük etken olmuştur. Yatırımını yaptığı işletmeleri kendisi işletmesi de turizm personelinin yetişmesini sağlamıştır. Turistik tesislerin kredilendirilmesiyle de, ülkemizdeki konaklama tesislerinin çok önemli bir kısmını turizm sektörüne kazandırmıştır.

TURBAN Türk turizminin İstanbul dışına çıkarak, Anadolu'ya yayılmasında en büyük etken olmuştur. Yatırımını yaptığı işletmeleri, kendisinin işletmesi de turizm personelinin yetişmesini sağlamıştır

II - TARİHÇE

İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda savaşın turizm üzerindeki olumsuz etkilerini hafifletmeye çalışan Avrupa devletleri, turizm endüstrisine hayatiyet kazandırabilmek için bir yandan kredi müesseseleri kurmaya; diğer yandan giderek yoğunlaşmaya başlayan turizm hareketlerinin doğurduğu konaklama ihtiyacını karşılayabilmek için de turizm konaklama tesisleri kurmaya başlamıştır. Avrupa ülkeleri söz konusu gelişmenin sağlanabilmesi konusunda finansman ihtiyacını karşılayabilecek ve turizm işletmelerini içinde toplayacak bankalar kurmuştur.

Bu örgütlenmenin öncülüğünü başlatan İsviçre ve Fransa; İtalya ve Yunanistan gibi diğer Avrupa ülkelerine de örnek olmuştur. Gelir düzeyinin giderek yükseldiği ülkelerde yaşayanlar, gerek kendi ülkeleri içinde, gerekse diğer ülkelere artan oranlarda geziler yaparak yeni bir endüstrinin; turizm endüstrisinin doğmasını açmıştır.

Turizm hareketlerinin, ülkelerin ekonomisine yaptığı olumlu etkileri dikkate alan, elverişli doğal kaynaklara sahip olan ülkeler, tatil turizmi hareketini kendi ülkelerine çekebilmek amacıyla konuya özel bir ilgi göstermeye başlamışlardır

Ülkelerin ekonomisi üzerinde en belirgin etkiyi ödemeler dengesinde gösteren turizm hareketleri, diğer birçok sektörün de gelirlerini önemli derecede etkilemektedir. Büyük ölçüde hizmet üretmek anlamına gelen turizm hareketleri istihdam imkânları yaratması bakımından da önem taşımaktadır.

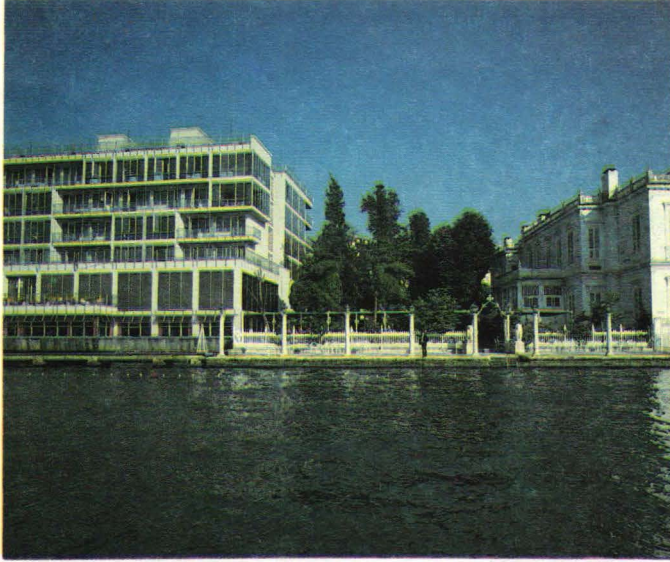
Öncelikle Batı Avrupa ülkelerinden başlayan ve giderek hemen tüm Avrupa ülkelerine yansıyan turizm endüstrisinin gelişmesine yardımcı olacak örgütlenmeler, doğal kaynakları çok elverişli olan bizim ülkemiz için de örnek oluşturmuştur.

Nitekim, 23.06.1955 tarihinde Türkiye Turizm Bankası A. Ş. kurulmuştur. İcra Vekilleri Heyeti'nin 23.06.1955 tarih ve 4/5413 sayılı kararı ile kurulmasına izin verilen Banka'nın kuruluş amacı kararda şu şekilde açıklanmıştır.

"Memlekette iç ve dış turizmi geliştirmek maksadıyla gereken propagandayı yapmak, seyahat acenta büroları tesis etmek, seyahat tertip etmek ve bu maksatla nakil vasıtaları tahrik etmek, turizmin her safhası üzerinde çalışan teşekküllerle münasebetler temin etmek, turistik tesisler vücuda getirmek ve işletmek hususunda çalışan ve çalışacak olan müesseseleri teşvik ve Bankalar Kanunu hükümleri dairesinde finanse etmek..."

Banka'nın ilk kurucuları şunlardır: Dr. Mükerrrem Sarol, Osman Kapani, Prof. Dr. Muhlis Ete, Dr. Behçet Uz, Burhanettin Onat, Dr. Lütfi Kırdar, Mehmet Aldemir, Fahrettin Ulaş, Mithat Dülge, Sadı Bekter, Muammer Saykan, Suad Yurtkoru, Ragıp, Mihriban ve Sadberg Sarımahmutoğlu, Bisan Dikmen, İsmet Özbek, Nadir Nail Keçili.

Türkiye Turizm Bankası kendisine verilen "... turistik tesisler vücuda getirmek ve işletmek..." görevlerini yerine getirmek üzere faaliyetlerini sürdürürken, 04.05.

Turban Yeniköy Carlton ve Sait Halim Paşa Yalısı.

1960 gün ve 74470 sayılı kanunla, yeniden yapılanmış ve Türkiye Turizm Bankası A.Ş.'nin bütün aktif ve pasifini devralarak T.C. Turizm Bankası A.Ş. adı altında 08.02.1962 tarihinde fiilen çalışmaya başlamıştır.

Kurulduğu tarihten itibaren iki ana görevinden biri olan turizm endüstrisi tesisleri kurmak ve işletme görevini kesintisiz olarak sürdürmüş, ülkemizde sektöre yapılacak yatırımların teşviki ve yönlendirilmesine ilişkin bankacılık görevlerini ise mali olanakların sağlandığı 1967 yılından itibaren yer-

ne getirmeye başlamıştır.

Öncü - örnek niteliğindeki işletmecilik faaliyetlerini yurt sathına yayarak, hem turizm işletmeciliği konusunda örnek olan hem de mali desteği ile ülkemizin mevcut yatak kapasitesinin önemli bir bölümünün yaratılmasını sağlayan, kurulduğu yıllardaki adıyla Türkiye Turizm Bankası A.Ş., 1960 yılında yeniden yapılarak faaliyetlerini 1989 yılına kadar kesintisiz olarak sürdürmüştür (4).

T.C. Turizm Bankası A.Ş., Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kurulu'nun 30.04.1987 tarih ve 54 sayılı kararının 3. maddesine istinaden Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Özelleştirilmesine ilişkin 28.05.1986 tarih ve 3291 sayılı kanuna tâbi kılınarak, özelleştirilmesine karar verilmiştir. Böylece T.C. Turizm Bankası A.Ş. bünyesindeki ve TURBAN kısaltılmışı adıyla (Tur: Turizm, Ban: Bankası) anılan işletmeler, Yüksek Planlama Kurulu'nun 27.09.1988 tarih ve 88/9 sayılı kararıyla Banka bünyesinden ayrılarak ayrı bir şirket statüsü kazanmışlardır.

Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nin 29 Kasım 1988 tarihli ve 2155 sayılı nüshasında yayınlanan YPK kararı ve Şirket Ana Statüsü'ne göre "şirketin ünvanı Turban Turizm Anonim Şirketi, işletme adı TURBAN'dır."

Turban Turizm A.Ş., süratle yapılan düzenlemelerden sonra 01.01.1989 tarihinden itibaren fiilen faaliyete geçmiştir.

Hemen akabinde de, Yüksek Planlama Kurulu'nun 20.01.1989 tarih ve 89/T - 2 sayılı kararıyla "ülke kalkınmasında sektörler arası denge ve uyum imkânlarını artırmak, kaynakları birleştirerek daha etkin kullanımını sağlamak üzere" sanayi sektörü ile turizm sektörü nde kalkınma ve yatırım bankaları olan Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. ve T.C. Turizm Bankası A.Ş. birleştirilmişlerdir.

Böylece tarihe karışan T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin işletme adı TURBAN, Turban Turizm A.Ş.'nde yaşamaya devam etmiştir.

III - FAALİYETLERİ

Turizm Bankası'nın görevleri "Bankacılık Faaliyetleri", "Yatırım Faaliyetleri" ve "İşletmecilik Faaliyetleri" olmak üzere üç ana grupta toplanmış bulunmaktaydı.

A) BANKACILIK FAALİYETLERİ

Turizm Bankası, turizm sektörünü destekleyen tek finansman kuruluşuydu. Turizm Bankası mevduat işlemleri yapan bir banka durumunda olmayıp, bir yatırım bankası niteliği taşımaktaydı.

Banka, bir taraftan Türkiye'nin yatak kapasitesinin artmasına katkılarını sürdürürken, diğer taraftan özel ve tüzel kişiler tarafından yapılan turizm amaçlı yatırımları, Turizm Bakanlığı'nın politikasına uygun olarak uzun vadeli ve düşük faizli krediler vermek suretiyle teşvik etmiş ve bu yolla da ülkemiz yatak kapasitesinin artmasını destekle-

T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin ilk amblemi

miştir. Bu hizmet, turizm sektörüne yapılacak olan yatırımların teşviki ve yönlendirilmesi görevi yanında; yeni kurulmakta olan turistik tesisler ile yenileştirme yapılan kurulmuş tesislere inşaat, mefruşat ve işletme kredileri tahsis etmek suretiyle sürdürülmüştür (5).

T.C. Turizm Bankası A.Ş., ayrıca deniz ulaşım araçları, lokantalar, seyahat acentalarını da desteklemiştir.

Banka'nın kredi imkanlarıyla desteklediği en önemli konaklama tesislerinden birisi de ev pansiyonculuğudur. Talebin yüksek olduğu dönemlerde ucuz ve temiz ilave yatak kapasitesi yaratabilme, turistin toplumsal yapımızı tanınmasını kolaylaştırma amacıyla bir ailenin kendisine ait bir evin veya birkaç odasının turizm mevsimi boyunca normal bir ev düzeni içerisinde pansiyon haline dönüştürülmesi veya pansiyon olarak kullanılan ve ev niteliğini kaybetmemiş teşebbüslerin eksikliklerini gidermek, standartlarını yükseltmek amacıyla yaygın bir şekilde kredi tahsisi yapılmıştır(6).

T.C. Turizm Bankası A.Ş., krediden yararlanacak yatırım ve hizmet dalları kapsamını giderek daha da genişletmiş, 1988 yılından itibaren;

a) Münhasıran uygulamalı turizm eğitimi sağlamak amacıyla kurulacak tesisler: (söz konusu tesisler, turizm sektörünün vasıflı personel ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulacak uygulama oteli türündeki tesislerdir)

b) Sağlık merkezi tesisleri: Bunlar Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ortaklaşa belirlenecek esaslar çerçevesinde gerçekleştirilecek ve ağırlıklı olarak turistik yörelere hizmet verebilecek olan teşvik belgesi almış tesislerdir.

**Zannederim
"T.C. Başbakanlık
Turban Turizm
İşletmeleri" olarak
yapılan tüm işlemler
maluldür; hukuki
geçerliliği yoktur.
Demek ki,
bu konu ileride
tekrar gündeme
gelecektir. Ama
olan müesseye
olmuştur.**

---

c) Kısa mesafeli hava taşımacılığı: Bunlar, turizm faaliyetlerinin önemli bir ögesini teşkil eden taşımacılıkta duyulan boşluğun giderilmesi amacıyla gerçekleştirilen ve kısa mesafeli hava taşıma aracılığıyla ilgili olarak alt ve üst yapı, taşıma araçları, teçhizatlar ve gerekli malzeme için yapılacak yatırımlardır.

Banka, turizm yatırım işletmecilik ve pazarlama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için tüm finansal kaynakları mümkün olabilen en uygun şartlarda yatırımcıların hizmetine sunmuş, imkânları ile birlikte projelerin verimliliğini artırıcı çalışmalar konusunda da yatırımcılara destek olmuştur.

İleriki sayfada verdiğimiz tablodan da görüleceği gibi, 10.10.1980 ile 30.06.1990 tarihleri arasında toplam 1.717 projeye 1.501.2 milyar TL kredi tahsisi yapılmıştır.

1985 yılında yapılan tahsislerde 8.185 yatak, 1986 yılında yapılan tahsislerde 12.338 yatak, 1987 yılında 26.790 yatak, 1988 yılında 24.695 yatak, 1989 yılında 13.268 yatak ve 1990 yılında da (30.06.1990 tarihi itibarıyla) 6.888 yatak desteklenmiştir. Yani yaklaşık ola-

rak sadece 10 yıl içinde 100.000 yatak turizm sektörüne kazandırılmıştır(7).

Turizm sektörü içerisinde mevcut yatak kapasitesinin en az dörtte üç oranındaki miktarı, T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin eseridir.

B) YATIRIM FAALİYETLERİ

Banka, bir yandan kendi adına yatırımlarını sürdürürken; sahip olduğu ve tahsis edilen kamu arazilerinde TURBAN tesislerini inşa ederken, diğer taraftan da kuruluş kanunu gereğince mali kaynağı Turizm Bakanlığı'nca temin edilen yatırım faaliyetlerini Bakanlık adına yürütmüştür.

Bankanın yatırım faaliyetlerini üç ana başlık altında toplamak mümkündür.

a) Banka Yatırım Faaliyetleri

Banka yatırımları birtaraftan yeni tesislerin hizmete girmesini temin için planlanırken, diğer taraftan mevcut tesislerin iyileştirilmesi ve genişletilmesi çabalarını da sürdürmüştür. Mevcut tesisler süratle daha iyi bir duruma getirilirken, Bankanın işletmeler zincirine dahil edilmesi planlanan 400 yataklı TURBAN Ankara Oteli, 500 yataklı TURBAN Köroğlu Oteli, 600 yataklı TURBAN Kemer Marina Oteli gibi tesislerin proje çalışmalarına da devam edilmiştir. Bunlardan Kemer Marina Oteli'nin inşaatı tamamlanmıştır. Bu otelin yıllar önce inşaatı bitmiş, ancak tek bir işlem yapılmamış bir şekilde durmaktadır.

b) Kültür ve Turizm Bakanlığı Adına Yapılan Yatırım Faaliyetleri

Bankanın kuruluş kanunu gereğince mali kaynağı Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlanmak kaydıyla anılan Bakanlık adına yapılan yatırımların en önemlilerini şu şekilde sıralamak mümkündür.

i - 280 yataklı Akçay Kamping, 450 yataklı Köyceğiz İztuzu Otel, 1200 yataklı Side Titreyengöl Tatil Köyü, 650 yataklı Antalya Otel gibi konaklama merkezleri. Bunlardan Akçay hariç, diğerleri proje safhasındakalmıştır,

ii - Çeşme Kalesi, Kuşadası, Güvercinada, Bodrum Kalesi, Çanakkale Şehitler Abidesi, Kılıt-Ül Bahir Kalesi ve Edirne Selimiye Camii'nin aydınlatma ve seslendirme işleri,

iii - İstanbul Kongre ve Gösteri Salonu inşaatı,

iv - Turizme tahsis edilen bölgelerin fiziksel planlaması,

v - Yalova Termal Tesisleri'nin stardardının yükseltilmesi ve kapasitesinin artırılması, yeni binaların yapılması,

vi - Antalya Kaleiçi Yat Limanı restorasyon inşaatı,

vii - Kuşadası Açık Yüzme Havuzu ve yan tesisleri inşaatı v.s.

c) Güney Antalya Gelişim Projesi

Antalya'nın 20 km güneyinde başlayıp, 70 km güneydoğusundaki Gelidonya burnuna kadar olan saha içinde ilk etapta 14.000 olan saha üzere toplam 25.000 yatak kapasitesi yaratılacak olan ve Dünya Bankası'ndan sağlanan 26 milyon dolarlık dış kredi ile desteklenen "Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi" Banka'nın eseridir. Muazzam bir turizm yoğunluğu olan yörede arıtma tesisinden yat limanına, çeşitli alt ve üst yapı tesislerinden; otel, motel, tatil köyü, yüzlerce tesis T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin abideleri olarak yer almaktadır(9).

T.C. Turizm Bankası A.Ş., 23 Temmuz 1984 gün ve 18467 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ilke ve politikalarına göre "... doğrudan yatırım yapması yerine fonların kredi olarak kullandırılması tercih olunacaktır" hükmüne uya-

TURBAN, eğitim faaliyetlerini yalnızca kendi bünyesinde sınırlı ve saklı tutmamış, öncelikle işletmelerinin bulunduğu bölgelerden başlayarak tüm Türkiye'ye yaymıştır.

rak 1985 yılından sonra doğrudan yatırımyapmamıştır.

C) İŞLETMECİLİK FAALİYETLERİ

Türkiye Turizm Bankası A.Ş.'nden, TURBAN TURİZM A.Ş.'ne, 1955 yılından 1991 yılına kadar olan süre içinde TURBAN'ın işletmecilik faaliyetleri tarih sırasına göre şöyledir (8).

1 - Kilyos İşletmesi

1956 yılında plaj ve restoran olarak hizmete açılan ve İstanbul - Kilyos'ta bulunan tesis, Banka'nın ilk işletmesidir. O yıllarda yöre halkın yoğun ilgisi sonucu kısa sürede beğenilen, aranan bir tesis olmuştur.

2 - Yeniköy İşletmesi - Yeniköy Carlton Otel

İstanbul - Yeniköy'de bulunan Sait Halim Paşa Yalısı ile, yanındaki yalı ve arkasındaki arazi satın alınarak yeniden düzenlenmiş ve 15 odalı bir otel ile yalı bahçesindeki gazino **Yeniköy Boğaziçi Otel ve Gazino İşletmesi** adıyla 1960 yılında işletmeye açılmıştır. 1966 yılına kadar hizmet veren bu yalı ve gazino, bu tarihten sonra Mini Carlton olarak anılan 34 odası, barı, restoranı ve yüzme havuzu olan bir işletme olarak 1966 yılında hizmete girmiştir. Bu işletmenin faaliyeti ile birlikte plaj ve yalı bahçesi de hizmete devam etmiştir.

Yeniköy Carlton İşletmesi, aneksi olarak hizmet veren Kara Moteli ile birlikte, 07.02.1985 tarihine kadar 122 oda, 242 yatak kapasitesi ile hizmet vermiştir.

3 - Edirne Kervan Otel

Edirne - İstanbul karayolunun başlangıcında olan Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne ait Kervan Otel 25. 11.1959 tarihinde T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nce kiralanarak hizmete açılmıştır. Kervan Otel, 26. 11.1969 tarihinde mal sahibi Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir.

4 - Küçüksu Plaj ve Gazino İşletmesi

İstanbul Boğazı'nın Anadolu yakasında Küçüksü Mevkii'nde büyük bir konaklama tesisi yapımı düşünülen ve satın alınan 23 dönümlük arazide İstanbul İmar Planlarının müsait olmaması ve büyük çapta finansman ihtiyacı gerektirdiği için yatırım gerçekleştirilmemiş ve o günkü mevcut durumuyla 1960 yılında işletmeye açılmıştır.

205 kabini ve küçük bir gazino ile plaj işletmesi olarak hizmete açılan tesis, ilk açılış yılında Banka tarafından işletilmiş, ancak daha sonraları bazı yıllar kiraya verilerek, bazı yıllarda da Banka tarafından işletilerek hizmet vermiştir.

5 - Dilson Otel

İstanbul Taksim'de bulunan 184 yataklı Dilson Otel, T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nce kiralanarak 05.10.1966 tarihinde hizmete açılmıştır. Ülke turizminin o yıllarda daha da zorlayıcı bir ihtiyacı olan kalifiye personel yetiştirme zorunluluğu ile bir otel - okul olarak çalıştırılması planlanan Dilson Otelinde ilk açılış yılında kısa devreli hizmet içi eğitim programları başarıyla uygulanmıştır. Otelin, 23. 10.1976 tarihinde hizmetine son verilmiştir.

6 - Ataköy Restoran, Kafeterya ve Büfeler İşletmesi

Ataköy plajındaki bu hizmet üniteleri 1966 yılı yazında T.C. Turizm

TURBAN'ın dört eski genel müdürü Turban Turizm A.Ş.'nin 1. yıl kutlamalarında..
(Muzaffer EMRE, Haşım GÖNENÇ, Cafer CANLI ve Mehmet ÖZDEMİR)

Bankası A.Ş.'nce kiralanarak işletmeye açılmış, restoranı bütün bir yıl hizmet vermiştir.

7 - Sorgun Motel ve Kamping Tesisleri

T.C. Turizm Bakanlığı tarafından 10 yıllık bir süre için Banka'ya devredilen Antalya, Alanya güzergahı üzerinde Manavgat'a 4 km. mesafede bulunan 20 yataklı geniş bir kamping alanına sahip olan Sorgun Kamping Tesisleri ve ayrıca Sorgun Köyü'ne ait olup kiralanın 12 yataklı motel ile birlikte 24 Mayıs 1967 tarihinde işletmeye açılmıştır.

Bakanlık tarafından yeniden yaptırılan 12 yataklı tesisin ilavesi ile 44 yatak kapasitesine ulaşan bu işletme, 1971 yılına kadar hizmet vermiş, bu tarih itibarıyla Turizm Bakanlığı'na iade edilmiştir.

8 - Marmara Otel

Atatürk Orman Çiftliği tarafından yaptırılan Ankara Marmara Otelinin işletmeciliği görevi 440 sayılı kanununun 24. maddesi gereği, 14.12.1968 tarih ve 06.11.1968 ve 6/11068 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile T.C. Turizm Bankası A.Ş.'ne verilmiş, ancak bu görev aynı kanun gereği, T.C. Turizm

Bankası adına Emek İnşaat ve İşletmecilik A.Ş.'ne devredilmiştir.

9 - Akçay Tatil Köyü

Turizm Bakanlığı tarafından işletmecilik görevi T.C. Turizm Bankası A.Ş.'ne verilen tesis, 1968 yılında hizmete açılmıştır.

Hizmete açıldığı yılda 80 bungalow, 16 motel odası, 19 plaj evi ve 8 apartman dairesinden oluşan toplam 123 oda, 316 yatak kapasitesine sahip olan tesiste restoran, kafeterya, amerikan bar, oyun salonu, spor sahaları bulunmaktaydı.

Açıldığı günden bu güne arınılan, örnek bir tesis olarak hizmet veren işletmeye, açılıştaki kapasitesine ek olarak 1976 yılında 32 motel odası, 4 bungalow ve 5 plaj evi yapılmış, kapasitesi 164 oda ve 440 yatağa ulaşmıştır. Daha sonra da hizmet sunumunda niteliği arttırmak amacıyla, her iki bungalow birleştirilerek ikişer odalı plaj evine dönüştürülmüş, kapasitesi de 120 oda, 392 yatak olmuştur. 4 bungalow ve 8 yatak ise doktor revir odası ile tur lideri ve rehber odası olarak kullanılmaya başlanmıştır.

1983 yılında 60 kişilik A'la Carte restoran, kaptan bar ve biri çocuklar için olmak üzere 2 yüzme havuzu yapılmıştır.

Tesisin yanında bulunan ve Turizm Bakanlığı'nca T.C. Turizm Bankası A.Ş.'ne tahsis edilen arazi üzerinde 1986 yılında gerçekleştirilen Apart Otel türü 100 oda ile tesis, toplam 220 oda, 632 yatak kapasitesine ulaşmıştır.

10 - Çeşme Otel

T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından yaptırılan Çeşme Otel, 122 oda, 244 yatak kapasitesi, 300 kuverlik restoranı, geniş lobby'si, amerikan bar-pastane ve geniş plajı ile 20 Temmuz 1969 tarihinde hizmete açılmıştır.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda; T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin doğrudan işletmecilik yapma-

TURBAN tarafından yayınlanan kitaplardan bazıları

Turizm Bakanları ve rahmetli Sıtkı YIRCALI ve rahmetli Nihât KÜRŞAT

arak tesislerinin işletmeci bir kuruluşa devredilmesi öngörüldüğünden Çeşme Oteli'nin işletmeciliği 30.04.1969 tarihinde imzalanan Hasılat Kira Sözleşmesi gereği Emek İnşaat ve İşletmecilik A.Ş. 'ne verilmiştir.

Tesis, 1971 yılı sonuna kadar anılan şirket tarafından işletilmiştir. Ancak, 1971 yılında Banka'nın Kanunu'nda bazı değişiklikler yapılarak Banka'nın bir kısım tesislerini yıllardır işlettiği, bu konuda elemanlarının tecrübe kazandığı bu nedenle tesislerin işletilmesi görevini üstlenen departmanın Banka'dan ayrılmayarak daha önceleri de olduğu gibi kredi, işletmecilik ve yatırım fonksiyonlarını bir arada yürütmesi öngörülmüştür.

Bu görüşün ışığı altında 1969 yılında hizmete arz edilip, işletmeciliği Emek İnşaat ve İşletme A.Ş.'ne verilen Çeşme Oteli, 31.12.1971 tarihi itibarıyla anılan şirketten devralınarak Banka'nın otel zincirine eklenmiştir.

1972 yılından itibaren Banka tarafından işletilmeye başlanan tesis, 1980 yılında hizmete giren aneks binası ile toplam 220 oda, 440 yatak kapasitesine ulaşmıştır. 1983 yılına kadar sezonluk hizmet veren tesis, 1983 yılından itibaren yıl boyu hizmet sunmaya başlamıştır.

Dört yıldızlı otel belgesi ile işletilmekte olan tesiste lobby, restoran, A'la carte restoran, amerikan bar, snack bar, cafe, bira bahçesi, diskotek, TV salonu, oyun odası (slot machine), bilardo, sauna, 1980 yılında hizmete giren termal hamam, olimpik boyutlarda yüzme havuzu, çocuk bahçesi, tenis kortu, basketbol alanı, 200 kişilik konferans salonu ve plaj bulunmaktadır.

11 - Marmaris Tatil Köyü

Turizm Bakanlığı'nca 1965 yılında yapımına başlanan Marmaris Tatil Köyü, 1971 yılında Banka tarafından tamamlanarak 01. Temmuz 1971 tarihinde hizmete açıl-

Turizm Bakanları Orhan BİRGİT ve Lütfü TOKOĞLU

mıştır. 134 oda, 382 yatak kapasitesi ile hizmete açılan tesiste; 400 kuverlik self-service restoran dinlenme ve oyun salonları, amerikan bar, diskotek, voleybol sahası ve plaj bulunmaktaydı.

Marmaris ilçesinden 7 km. uzaklıkta bulunan ve 45.000 m² arazi üzerine kurulu bulunan işletmenin bugünkü oda kapasitesi 246, yatak kapasitesi 510'dur. Bunun yanı sıra restoran, A'la carte restoran, diskotek, TV-oyun salonu, kafeterya bar, 2 adet snack-bar, plaj, spor sahaları birimleri bulunmaktadır.

12 - Abant Oteli

24.11.1957 tarihinde 2.000.000 TL. sermaye ile kurulan ve Abant Oteli tesislerinin işletmeciliğini ya-

T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından düzenlenen eğitim programlarından bir tanesi: İngilizce, Almanca, Fransızca, İtalyanca dil kursu, Çeşme...

parak faaliyette bulunan Abant ve Bolu Çevresi Turizm A.Ş.'nin kuruluşundan bu yana en fazla hisseye sahip olan ortağı, T.C. Turizm Bankası A.Ş.'dir.

Abant Otelinin talebi artırıcı yan üniteler yapımı ile birlikte yeniden yapılması için başlatılan yatırım çalışmalarına Haziran 1975 tarihinde başlanmıştır. Yeni yatırımla birlikte işletme; kapalı yüzme havuzu, sauna, seminer salonu, 250 kişilik restoranı gibi yan üniteleri de bulunan toplam 95 oda kapasitesine sahip olmuş ve Aralık 1977 tarihinde hizmete açılmıştır.

13 - Sultanahmet Ses ve Işık Gösterisi İşletmesi

Sultanahmet Camii'nin kuruluş öyküsünün tarihçesini ses ve ışık düzeniyle yerli ve yabancı turistlere en iyi biçimde tanıtmak amacıyla Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nca Sultanahmet Camii'nin bahçesinde, ses ve ışık gösterisi adıyla bir tesis meydana getirilmiş ve işletilmesi 1570 sayılı yasanın 2. maddesi gereğince, 1974 yılında T.C. Turizm Bankası A.Ş.'ne verilmiştir.

Sultanahmet ses ve ışık gösterisi işletmeciliği, 1983 yılında bırakılmıştır.

14 - Anıtkabir Ses ve Işık Gösterisi

Türk ulusunun tarihi öyküsünü Anıtkabir'in atmosferi içinde ses ve ışık düzeniyle yerli ve yabancı turistlere en iyi biçimde anlatabilmek amacıyla, Turizm Bakanlığı tarafından Anıtkabir tören alanında ses ve ışık gösterisi adıyla bir tesis meydana getirilmiş ve bu tesisin işletilmesi görevi 1570 sayılı yasa ile 1974 yılında T.C. Turizm Bankası A.Ş.'ne verilmiştir.

Anıtkabir Ses ve Işık Gösterisi İşletmeciliği, 1983 yılında bırakılmıştır.

15 - Bodrum Yat Limanı

1979 yılında T.C. Turizm Ban-

**Günümüzde,
zaman zaman
Turizm Bankası'nın
yeniden kurulması
gündeme gelmektedir.
Biz herhalde, her gün
takalarla Amerika'yı
tekrar keşfetme
alışkanlığından
kurtulamıyoruz.
Turizm Bankası modeli,
35 yılda belli bir
düzeye gelebilmişti.
Şimdi böyle bir
teşebbüse geçilse,
ancak 2028 yılında
Turizm Bankası'nın
seviyesine gelir.**

kası A.Ş.'nce işletilmeye başlanan Bodrum Yat Limanı, 125 yat kapasiteli olup, bağlama yapan her yata elektrik ve su sağlanmakta, VHF telsiz sistemi, akaryakıt istasyonu, denizde ve karada yangın söndürme sistemi, 24 saat gözetim, çöp toplama, meteorolojik bilgi, akü şarj, motor servisi, para bozma, PTT, genel telefon (trunk call), teleks, danışma, çamaşırhane, revir, duş ve WC, otopark, yat ve deniz malzemeleri satış yeri, market, yat kulüp, snack-bar ve akaryakıt istasyonu ile hizmet vermektedir.

16 - Kuşadası Yat Limanı

550 yat kapasitesine sahip Yat Limanı, 1978 yılında hizmete açılmıştır. Ülkemizin tek ana yat limanı olarak hizmet veren tesis özellikle yatların kışlama ve bakım - onarım merkezi olarak gelişmiş ve uzun süreli yat bağlamaların yoğunlaştığı bir liman haline gelmiştir. Kuşadası Yat Limanı'nda tüm marinalık hizmetleri verilmektedir.

17 - Turban Seyahat Acentası

01.01.1978 gün ve 1045 sayılı ile Turizm Bakanlığı'ndan (A) grubu Seyahat Acentası Geçici İşletme Belgesi alarak faaliyete geçen Turban Seyahat Acentası yurtdışından ülkemize yönelik kitle turizmine yön vermek, bizzat bu operasyonda yer almak, yerli özel seyahat acantalarının çeşitli riskleri üstlenememekten dolayı giremedikleri pazarlara girmek suretiyle, çeşitli nedenlerle değerlendirilememiş olan pazarların Türk turizmine kazandırılması amacıyla kurulmuştur.

18 - Kızıltepe Kamping Tesisleri

Güney Antalya Turizm Geliştirme Projesi içerisinde yer alan Kızıltepe Tatil Köyü bitişiğindeki Kızıltepe Kamping Tesisleri, Turizm Bakanlığı adına Banka tarafından inşa edilerek 1979 yılında bir aylık deneme işletmesi biçiminde faaliyete geçmiştir.

1980 yılında anılan Bakanlıktan devir-teslim alınan 2. sınıf kamping niteliğindeki tesiste 80 çadırlık kamping alanı, 150 kişilik self-servis restoran, market, pişirme ve çamaşır yıkama üniteleri, duş ve tuvalet grupları ile 10 adet kiralık çadır ile 1987 yılına kadar hizmet vermiştir.

19 - Yalova Termal Tesisleri

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı'nın mülkiyetinde olan ve daha önce Denizcilik Bankası'nca işletilen Yalova Tesisleri, 1980 yılından itibaren 10 yıllığına T.C. Turizm Bankası A.Ş.'ne kiralanmıştır.

15.06.1980 tarihinde faaliyete geçen tesis 01 Kasım 1983 tarihine kadar hizmet vermiş, bu tarih itibarıyla geniş kapsamlı iyileştirme ve yenileştirme çalışmaları yapılması amacıyla hizmete kapanmıştır.

Kasım 1985 tarihinde yeniden

faaliyete geçen tesis, 102 oda, 204 yatak kapasitelidir.

20 - Ören Tatil Köyü

Ören Tatil Köyü, Genel-İş Sendikası'na ait olup, sendikanın faaliyetinin durdurulması nedeniyle kapalı durumdayken, 10 Mart 1981 tarihinde T.C. Turizm Bankası A.Ş. ile Genel-İş Sendikası Kayyum Heyeti arasında yapılan Hissat-Kira Sözleşmesi ile 5 yıl süreyle kiralanmış ve daha sonra kira süresi 6 yıl daha uzatılmak suretiyle 1991 yılı sonuna kadar Banka tarafından işletilmesi kabul edilmiştir.

Tesisin kapasitesi 118 oda, 251 yataktır. Tesis, 1991 yılı sonunda Kayyum Heyeti'ne teslim edilmiştir.

21 - Amasya Oteli

Amasya İl Özel İdaresi'nin mülkiyetinde olan ve 1981 yılında T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından 5 yıl süre ile kiralanmış tesis, 21 Eylül 1981 tarihinde işletmeye açılmıştır.

36 oda, 72 yatak kapasitesine sahip olan tesiste ayrıca lobby, A-la carte restoran, teras, bar, oyun salonu, TV salonu, bar, çamaşırhane bulunmaktadır.

22 - Urfa Oteli

Mülkiyeti Urfa İl Özel İdaresi'ne ait bulunan TURBAN Urfa Oteli, 01.01.1979 tarihinden geçerli olmak üzere 5 yıllığına T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nce kiralanmıştır.

31.12.1983 tarihinde sona eren sözleşme 15 yıl süreyle yeniden uzatılmıştır.

55 oda, 105 yatak kapasitesine sahip olan tesiste, lobby, restoran, roof bar, çamaşırhane bulunmaktadır.

23 - Ürgüp Oteli

Turizm Bakanlığı adına T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından Nevşehir-Ürgüp'te inşa edilen tesis, 05.09.1981 - 30.09.1981 tarihleri arasında deneme işletmesi

olarak hizmete açılmıştır. İşletme anılan Bakanlıkta yapılan protokol gereğince işletilmek üzere 1983 yılından itibaren 40 yıl süreyle Banka'ya devredilmiştir.

1987 yılında meydana gelen çatlaklar nedeniyle 4 odalı bir blok yıktırılmış ve yerine 12 odalı bir blok inşa edilmiştir. 1988 yılında devreye giren ilave blokla birlikte kapasite 243 oda, 480 yatağa ulaşmıştır. Daha önce 75 odası ısıtılabilen tesisin tamamı 1990 yılından itibaren ısıtılmaya başlanmıştır.

Kapadokya Bölgesi'nin ilk öncü ve örnek tesislerinden olan Ürgüp Moteli işletmesi, yapıların yöreye fiziksel uyumu ile işletmecilik yönünden örnek olmuş ve yöredeki turizm hareketlerini hızlandırmıştır.

24 - Elmadağ Dağevi

Ankaralılar için bir kış sporu merkezi olan Elmadağ'da Turizm Bakanlığı adına T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından inşa edilen Elmadağ Dağevi İşletmesi, 19 Aralık 1981 tarihinde deneme işletmesi olarak hizmete sunulmuş, 01 Ocak 1982 tarihinden itibaren tüm üniteleri ile faaliyete geçmiştir.

25 - Adalya Oteli

Adalya Oteli binası Antalya İç Limanı'nda 1869 yılında Banka şubesi olarak inşa edilmiştir. Bir dönem depo olarak da kullanılmıştır. "Kaleiçi ve Marina Eğlence Merkezi" projesi ile binanın fasadının korunarak otele dönüştürülmesi kararlaştırılmıştır. Turizm Bakanlığı tarafından Kaleiçi'ndeki otel, 1983 yılında hizmete açılmıştır. İşletmesi 40 yıl süre ile T.C. Turizm Bankası A.Ş. 'ne verilmiştir.

26 - Ilica Moteli

İzmir-Çeşme - Ilica'da bulunan Ilica Motel, T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından Milli Piyango İdaresi'nden satın alınarak, 01.07.1983 tarihinde işletmeye açılmıştır.

T.C. Turizm Bankası A.Ş.'nin nitelikli hizmet sunumu ilkesinden hareketle 1984 yılında sezon ön-

cesi yapılan iyileştirme ve yenileştirme çalışmaları sonucunda tesis Banka standartlarına uygun hale getirilmiştir.

66 oda, 132 yatak kapasiteli tesis, mayıs-ekim ayları arasında sezonluk olarak hizmet vermektedir.

27 - Büyük Samsun Oteli

Mülkiyeti Samsun İl Özel İdare Müdürlüğü'ne ait olan tesis, 01. Temmuz 1983 tarihinde T.C. Turizm Bankası A.Ş. 'nce kiralanarak işletmeye açılmıştır. Geniş kapsamlı iyileştirme ve yenileme çalışmalarına başlamak üzere 14 Kasım 1983 tarihinde faaliyetine ara verilmiştir. Bir yıl süren yoğun bir çalışma sonunda tümüyle yenilenen tesis, 17 Kasım 1984 tarihinde yeniden faaliyete geçirilmiştir.

Karadeniz Bölgesi'nde önemli bir konaklama ihtiyacının karşılanması için ötesinde T.C. Turizm Bankası A.Ş. 'nin çağdaş ve nitelikli hizmet anlayışının yöredeki tesislere örnek olucu, önemli ve eğitici katkılar sağlayacağı düşüncesinden hareketle hizmete sunulan Büyük Samsun Oteli 118 oda, 236 yatak kapasitelidir.

28 - Çorum Oteli

60 oda, 119 yatak kapasiteli tesiste, lobby, restoran, amerikan bar, TV salonu, oyun salonu, çamaşırhane ile geniş bir otopark mevcuttur.

29 - Beldibi Kamping

Turizm Bakanlığı adına T.C. Turizm Bankası A.Ş. tarafından Antalya-Kemer-Beldibi mevkiinde (Güney Antalya Gelişim Projesi alanında) inşa edilen Beldibi Kamping'in 1. etap inşaatı 71 gün içinde tamamlanarak tesis, 29 Haziran 1984 günü hizmete açılmıştır.

Beldibi Kamping İşletmesi, 4,5 hektarlık ormanlık bir alan üzerinde kurulmuştur. 156 oba, 120 çadır yeri ve 468 yatak kapasitesine sahip olan kampingte; 300 kişilik restoran, 2 adet kıyı bar, her birinde 16 adet yiyecek hazırlama - yıkama - pişirme, 16 adet bulaşık yı-

"T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni", 1983 - 1988 yılları arasında aralıksız yayınlandı...

kama, 16 adet çamaşır yıkama - ütüleme, 48 adet kiralık buzdolabı ve bay - bayan WC'leri bulunan 2 adet hizmet grubu, market, üç iskele, TV - video seyir mahali, çocuk bahçesi ve otopark bulunmaktadır.

30 - Belek Sosyal Turizm İşletmesi

Dar ve sabit gelirlilere ucuz ama kaliteli hizmet götürmek a-

macıyla Antalya'nın Serik ilçesinde Belek mevkiinde yapılan ve Sosyal Turizm Merkezi olarak hizmet veren Belek Sosyal Turizm İşletmesi, 20 Temmuz 1985'de hizmete açılmıştır.

31 - Antalya Kaleiçi İşletmesi ve Antalya Marina

Çeşitli yiyecek - içecek hizmeti veren 33 dükkan ve 50 yat kapasite-

teli bir marinadan oluşan kompleks, marinayı doğrudan işletmek, dükkanların ise genel yönetimini üstlenmek amacıyla 1985 yılında bir işletme bünyesinde toplanmıştır. Dükkanlar, 1983 yılında yapılan ihale sonucunda imzalanan kira sözleşmeleri ile özel işletici kişilere ve kuruluşlara kiralanmıştır.

50 yat kapasitesi ile hizmete giren Antalya Kaleiçi Marina'ya daha sonra yapılan ve 1988 yılında devreye giren 15 yatlık ilave iskelesi ile kapasitesi 65 yata ulaşmıştır.

32 - Kemer Yat Limanı

Güney Antalya Turizm Yatırımları Projesi kapsamında inşasına 1981 yılında başlanan Kemer Yat Limanı ile ilgili çalışmalar, 1985 yılında tamamlanarak aynı yılın Ağustos ayında hizmete girmiştir.

15 Nisan 1986 tarihinde tüm üniteleri faaliyete geçilmiş olarak hizmet vermeye devam eden yat limanı 180 deniz, 120 kara olmak üzere toplam 300 yat kapasitesine sahiptir.

İşletme, bir yat limanından beklenen her türlü hizmeti verebilecek şekilde programlanmış ve donatılmıştır.

33 - Gümüldür Tatil Köyü

Turizm Bakanlığı tarafından İzmir ili Seferihisar ilçesi yakınındaki Gümüldür mevkiinde inşaa ettirilen Sosyal Turizm Merkezi TURBAN tarafından 9 Şubat 1989 tarihinde teslim alınmıştır.

144 oda ve 400 yatak kapasitesine sahip olan tesis; 14 Haziran 1989 tarihinde TURBAN tarafından hizmete açılmıştır.

Tesiste, yarı olimpik bir yüzme havuzu, snack-bar, 600 kişilik self-servis restoran, TV salonu, müzik yayın tesisatı, çamaşırhane bulunmaktadır.

35 - Erciyes Oteli

Kayseri İli Özel İdaresi'nden 1991 yılı sonunda kiralanmıştır. 53

Turban Abant Oteli, (İşletme Müdürleri Kamu Yönetimi ve Halkla İlişkiler Semineri.)

nda, 106 yatak kapasitesine sahiptir.

D) DİĞER FAALİYETLER

a) Eğitim Faaliyetleri

TURBAN, eğitim faaliyetlerine önem vermiş, personelinin en iyi şekilde yetişmesini temin için titiz, çağdaş, bilimsel ve planlı bir çalışma örneği göstermiştir.

Entegre bir turizm kuruluşu olması dolayısıyla; tüm uğraşı dallarında proje değerlendirmeden teknik hizmetlere, muhasebeden sekreterlik hizmetlerine, özel yabancı dil kurslarından işletmecilik faaliyetlerine uzanan yoğun bir eğitim programı içerisinde personelinin adeta yeniden yetiştirmiştir.

TURBAN'ın bir MEKTEP olarak değerlendirilmesinin ardında bu gerçekler yatmaktadır.

Özellikle işletmecilik konusunda uyguladığı eğitim faaliyetleri, uluslararası turizm literatürüne "Model" olarak girmiştir. Pek çok turizmde ileri gitmiş ülkeden de ileri düzeydedir.

**TURBAN
bir MEKTEP'tir. Bu
okulda binlerce turizm
elemanı yetişmiş,
bunlar sektörün tüm
dallarına dağılmışlardır.
Turizmin her
sahasında hizmet veren
bu boyutta entegre bir
kuruluş Türkiye'de
yoktur, dünyada her
halde nadirdir.**

TURBAN, eğitim faaliyetlerini yalnızca kendi bünyesinde sınırlı ve saklı tutmamış, öncelikle işletmelerinin bulunduğu bölgelerden başlayarak tüm Türkiye'ye yaymıştır.

Eğitim faaliyetlerinde, bu amaçla kurulmuş kuruluşlarla işbirliğine gidilmiş, bilhassa TUGEV (Turizm Geliştirme ve Eğitim Vak-

fı)'le yapılan işbirliği, bir dönem TURBAN'la TUGEV'in birlikte anılmasına sebep olmuştur.

Turizm eğitimi veren eğitim kuruluşlarıyla da sıkı bir işbirliğine gidilmiştir. Üniversitelerle yoğun bir yardımlaşma ve dayanışma içinde çalışılmıştır. Turizm konusunda verilen tezler üniversitelerce TURBAN Kütüphanesi'ne gönderilmiştir.

Turban Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi, sektörün en önemli kaynağı haline gelmiştir.

Yurt içindeki bu etkinlikler Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne de taşınmış, Kuzey Kıbrıs turizm sektörü ve kuruluşları TURBAN tarafından eğitilmişlerdir.

TURBAN'ın eğitim faaliyetleri, ayrı bir araştırma konusu olarak değerlendirilecek konumdadır.

b) Tanıtım ve Yayın Faaliyetleri

Bilindiği gibi turizm toplumumuzun her kesimini doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendirmektedir. TURBAN, turizm olayını topluma aksettirmeyi, toplumun turizm konusuna sahip çıkmasını sağlayacak çalışmalar yapmayı, toplumun yaygın ilgisini bilimsel metod ve tekniklerle bilinçlendirmeyi de, görevleri arasında saymıştır.

TURBAN yayınlarından başlıcaları şunlardır:

● T.C. Turizm Bankası A.Ş. *Yıllık faaliyet raporları* (Türkçe-İngilizce).

● T.C. Turizm Bankası A.Ş. *Bülten*. 1983 -1988 yılları arasında aralıksız yayınlanmıştır.

● T.C. Turizm Bankası A.Ş. *Turizm Yıllığı (1985-1986)* Türkiye'de ilk kez yayınlanmış, turizmle ilgili bilimsel yazıların yer aldığı Turizm Yıllığının yayınına Türkiye Kalkınma Bankası tarafından devam edilmektedir.

● T.C. Turizm Bankası A.Ş. *Du-*

TABLO: 10.10 1980 - 30. 06. 1990 TARİHLERİ ARASINDA TURİZM BANKASI TAHSİSLERİ VE YARATILAN KAPASİTE

YILLAR	TAHSİS MİKTARI (000)	PROJE SAYISI
1980	1.066.024	38
1981	2.245.060	51
1982	7.508.791	160
1983	12.651.720	164
1984	18.397.306	154
1985	18.052.523	102
1986	80.337.423	155
1987	301.016.446	266
1988	582.596.681	341
1989	261.765.586	220
1990*	215.559.949	66

* 30.06.1990 tarihi itibarıyla Turizm Bankası'ndan Kalkınma Bankası'na intikal eden projeler.

NOT: Yukarıdaki miktarlara ev pansiyonculuğu dahil edilmemiştir.

KAYNAK : T.C. Turizm Bankası A.Ş., Turizm El Kitabı, Ankara, 1990.

yuru Listesi. Duyuru listesi, turizmle ilgili bibliyografik haberler vermektedir. Türkiye'de ilk kez 7 yıl muntazamyayınlanmıştır.

● T.C. Turizm Bankası A.Ş. *Servis Tekniği Ders Notları*, 1986. TURBAN'ca sürdürülen "Eğitim Seferberliği" ile ilgili olarak "Hizmet İçerik Eğitim Faaliyetleri" kapsamında servis hizmetleri konusunda bilgi vermektedir.

● T.C. Turizm Bankası A.Ş. *Ticari Mutfak Ders Notları*, 1986. Mutfak ve yan dalları ile ilgili konularda ayrıntılı bilgi vermektedir.

● Turizm yatırımlarına ilişkin teşvik tedbirleri ve prosedür. Müteşebbislere turizm yatırımları ile ilgili prosedür ve teşvikler hakkında bilgi vermektedir.

● *Güneybatı Türkiye Turistik Yatırım Alanları* (Türkçe-İngilizce)

● *Antalya Çevresi Turizm Yatırım Alanları* (Türkçe-İngilizce).

● *Kapadokya Turizm Yatırım Alanları* (Türkçe - İngilizce).

● İnceleme/Araştırma Dizisi'nden, "Turizm Nedir?" ve "Türk Turizm Endüstrisi Araştırması" kitapları

● Turban Turizm A.Ş., *Otel İşletmeciliğinde Önbüro* Kitabı, 1989. TURBAN'ca sürdürülen "Eğitim Seferberliği" ile ilgili olarak "Hizmet İçerik Eğitim Faaliyetleri" kapsamında önbüro hizmetleri konusunda bilgi vermektedir.

● Ayrıca konaklama sektörünü ilgilendiren hemen her konuda Ders Notları hazırlanmıştır.

TURBAN, konaklama işletmelerinin yurt dışında en iyi şekilde tanıtılması ve pazarlanması, incoming operasyonlarına yeni pazarlar bulmak, özellikle Avrupa pazarındaki payımızın daha da büyüülmesi amacıyla Turizm Bakanlığı'nın patronajında uluslararası üne sahip geleneksel tüm fuarlara muntazam olarak kendi standıyla katılmıştır. Marinalarının tanıtılma-

sı ve promosyonu amacıyla da önemli yatçılık fuarlarına iştirak etmiştir.

Yurt dışında birlikte çalıştığı tur operatörleriyle de uyumlu bir işbirliği yürütülmüştür. Özellikle AST ile müştereken getirdikleri turizm yazarlarına ve gazetecilere ülkemiz turizm zenginlikleri tanıtılmış, Türkiye hakkında pek çok yazının Avrupa basınında yayınlanması temin edilmiştir.

E) SONUÇ

TURBAN'ın bir kurum olarak pek çok özelliği, üstünlüğü vardır. TURBAN, modern anlamda Türkiye'de turizmin öncüsüdür. Gerçekten de TURBAN Türk turizmde "öncü - örnek" görevini başarıyla yerine getirmiştir. TURBAN bir MEKTEB'tir. Bu okulda binlerce turizm elemanı yetişmiş, bunlar sektörün tüm dallarına dağılmışlardır. Turizmin her sahasında hizmet veren bu boyutta entegre bir kuruluş Türkiye'de yoktur, dünyada her halde nadirdir.

TURBAN' a ilk darbe 1985 yılında vurulmuştur. Değişen genel müdürü, özelleştirme konusuna, zannedirim fazla bir incelemeye gerek duymadan atılmıştır. Bankacılık faaliyetleri ön plana çıkarken, işletmeler ihmal edilmiştir. Turizm Bankası'nın işletmeleri derhal özelleştirilme amacıyla şirketleştirilirken Banka'nın kendisi de bilimsel izahı olmayan bir şekilde başka bir bankayla (Kalkınma Bankası) birleştirilmiştir. Ancak, ne özelleştirme gerçekleşebilmiş ve ne de iki banka işlevleri itibarıyla tam bir uyum sağlabılmıştır. Neticede, 35 yıllık bir bilgi ve tecrübe birikimi heder olup, gitmiştir.

Günümüzde, zaman zaman Turizm Bankası'nın yeniden kurulması gündeme gelmekte ve bununla ilgili bazı teşebbüsler yapılmaktadır. Biz herhalde, her gün tüklerle Amerika'yı tekrar keşfetme alışkanlığından kurtulamıyoruz. Turizm Bankası modeli, 35 yıl-

da belli bir düzeye gelebilmiş. Şimdi böyle bir teşebbüse geçilse, ancak 2028 yılında Turizm Bankası'nın seviyesine gelir. Bilgi ve tecrübe ancak zaman içinde ve iş yapılıp elde edilir. Yazık olmuştur...

Türkiye Turizm Bankası ve T.C. Turizm Bankası'nın işletmecilik faaliyetlerinin devamı olarak kurulan TURBAN TURİZM A.Ş. ise; 1992 yılının mart ayında tayin edilen genel müdürünün kafadan hiçbir yasal dayanağı olmadan değiştirdiği isimle, "T.C. Başbakanlık Turban Turizm İşletmeleri" adını alarak; TURBAN'ın, mazisi ile irtibatını reddederek, kutsal değerleri çiğneyerek, gayesi meçhul bir garabet şeklinde esasen ortadan kalkmıştır. Zannedirim "T.C. Başbakanlık..." olarak yapılan tüm işlemler de maluldür; hukuki geçerliliği yoktur. Demek ki, bu konuda tekrar gündeme gelecektir. Ama olan müesseseye olmuştur.

Sürekli olarak ülkemizde "kurumsallaşma" yetersizliğinden ve eksikliğinden bahsedilirken, mevcut "kurum"ların birer birer ortadan kaldırılmasının da, bir mantığı olması gerekir.

KAYNAKLAR

(1) ÖZDEMİR, Mehmet, *Turizmin Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Yapısına Etkileri*, Ankara, 1992, s. 168.

(2) T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni, "Muzaffer Emre: Türk Turizmini Ancak Banka Yoluyla Destekleyebiliriz", sayı: 9, Ekim 1985, s. 28-30.

(3) T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni, "Kuruluş Yıllarındaki Bakanımız: Sn. D. Mukerrem Sarol", sayı: 8, Temmuz 1985, s. 8-11.

(4) *Turban, Türk Turizmde 35. Yıl (Album)*, Ankara, 1991.

(5) T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni, "Canlı: 1984 Yılında Bankamız Tarafından Turizm Sektörüne Verilecek Kredilerle E. Az 10.000 Yatağın Kredilendirilmesi Hedef Alındı", sayı: 1, Ekim 1983, s. 3-6.

(6) T.C. Turizm Bankası A.Ş. Bülteni, sayı: 10, Ocak 1986, s. 24-25.

(7) T.C. Turizm Bankası A.Ş., *Turizm El Kitabı*, Ankara, 1990.

(8) *Türk Turizmde 35 Yıl, Turban (Çoğaltma)*, Ankara, 1990.